

Др ДРАГОЉУБ ДИВЉАНОВИЋ

СПОР ИЗМЕЂУ ОПШТИНЕ ВАЉЕВСКЕ И АРЕНДАТОРА КАСАПНИЦА ОКО ЦЕНЕ МЕСА У 1838. ГОДИНИ

Током 1838. године избио је у Ваљеву спор између Општине ваљевске (Обшества ваљевског) као заступника интереса грађана са једне стране и арендатора касапнице ваљевске са друге стране. Повод за овај спор била је несразмера између високе цене меса и ниске цене стоке, на шта су се грађани Ваљева жалили Општини ваљевској. Из овога спора развила се жива преписка између Магистрата окружја ваљевског и Књажеско Србског Совјета. И Магистрат и Совјет стали су на страну грађана а против закупца касапница опомињући га да је дужан покоравати се одредбама у изданом му објавленију¹ у чијој трећој тачки стоји да је он дужан Месо по цени стоке продавати, коју му Магистрат у сојузу с обществом определи, по ком је он и дужан поступити.

Интересантно је да су кметови вршили пробу и клали стоку да се увере колика је стварна цена месу и колико арендатор зарађује; а још је интересантнији отпор арендатора који је поред свих уверавања и наредби остао упоран, покушавајући да заобиђе наредбу по цену ризика да буде и физички кажњен.

Ради интересантности износимо целу преписку око овог спора. То је најпре једна копија писма којег је ваљевски Магистрат упутно Совјету Српском у Крагујевац обавештавајући га о природи сукоба. Он гласи:

у Ваљеву, 12 јулија 1838

Но 998

К. С. Совјету²

Пре неколико дана предстали су били Магистрату овом кметови Обшества Ваљевског, показујући, да је Стока по Ваљеву врло јефтина, а цена сеченом на касапници говећем и овцием месу да је јоште непрестано она стара по грош ока, просећи да би им се дозволило месо на касапници соразмерно цени стоке у Ваљеву таксирати. — Које прошење уваживши Магистрат наложио је истим Кметовима да они једног вола, краву и овцу купе и пробу учине, који да Магистрату ради определенија таксе поднесу. По овом налогу представили данас Магистрату исти Кметови поднели су совестан рачун, по коме не кошта их више ока говећег меса, од 11 пара, осим свију трошкова; на ово су Кметови свовољно, урачунавши трошкове Арендатора и његову аренду у 9 пара на сваку оку, и још 8 пара чисте ваиде од сваке оке меса истом Арендатору додали, следовително

говеђега меса ока по 28 пара, а овчијег са 3ве паре скупље да се каспи, и ту таксу одобрио је Магистрат нарочито и зато, што му је познато, да Арендатору касапнице Ваљевске Јовану Николићу и Меанђелије овдашње много подпомажу, и што му до њи неки по 2 +, неки по 3 + цесар, неки по 4 талира а неки по Грош од јагњета (или овце) у име аренде за печено месо плаћају.

Но будући да се поменути Арендатор касапнице новоопредељеном овом таксом не задовољава, неодступајући никако од старе таксе т. ј: по грош ока; то је принуђен Магистрат на прошеније Обшества Ваљевског Високославни К. С. Совјет, понизно упитати, какву ће таксу говеђем и овчијем месу, сматрајући да данашњу јефтиноћу стоку у Ваљеву Арендатору Касапнице положити.

У Архиву је такође сачуван и оригинални одговор Совјета Магистрату ваљевском и он гласи:

Славному Књажеско Сербскому Магистрату Округја Ваљевског³

Одобравајући Совјет учињено Совјету Представленије Магистрата од 12. тек. Но 998. у предмету учињене пробе, у стоци, пошто се каспину тамошњем Јовану Николићу Ока меса вата, и његово у том учињено расположење, да каспину говеђе Месо по 28, а овче и јагњеће по 30 пара коље, које је и пак, по садашњој цени стоке, с профитом његовим прорачуњено, препоручује му, да он ту исту таксу и предпише Каспину тамошњем, да се он по истој донде владати има, докле се год стока том ценом продавала буде.

Што се пак његовог изјасненија тиче, да се он тим определенијем таксе не задовољава, не одступајући никако од старе таксе т. ј. Месо по 1 грош продавати, у том нека га Магистрат опомене на обвезателство његово, у изданом му објавленију, где у трећој точки стои, да је он дужан Месо по цени стоке продавати, коју му Магистрат у сојузу с обшеством определи, по ком је он дужан поступати.

Но 2359
15 јулија 838
у Крагујевцу

Председатељ Књаж. Срб. Совјета
Генерал-Мајор
Јеврем Обреновић
Секретар Совјета
Григорију Павићевић

Да је арендатор остао и даље упоран види се по томе што се обшество ваљевско 26. VII 1838. год. својим прошенијем обраћа Магистрату округа ваљевског, чија је копија сачувана у Историјском архиву Ваљево, у којој се оно опет тужи на арендатора касапнице, који по старој, вишој цени и даље продаје месо. Стога ради припадамо к Сл. Магистрату с покорњешом молбом, да би ово наше предложение испитали и дознали да е истинито са сведочанством уверивши се и Рапортом своим спроводили високославном К. С. Совјету на размотреније, каже се при крају овог прошенија којег је Општина ваљевока упутила Магистрату округа ваљевског.

На молбу Општине ваљевске, Магистрат шаље Совјету уз оригинално прошеније општинско и рачун од прве пробе за цене меса а такође и пропратни акт. То је оригинални акт упућен Совјету који је остао као копија, свакако због тога што су му задњих десет реди прецртани па на седећој страни наново написани али нешто друкчије. Вероватно је други акт писан читкије, јер се Совјету није смело свашта слати, био упућен Совјету као оригиналан. Он гласи:

Високославному Књажеско-Србскому Совјету⁴

Књажеско-Србског Магистрата
Окружија Ваљевског-Рапорт

На рапорт Магистрата од 12. т: м: Но 998 изволео је Високославни Књажеско-Србске Совјет предписанијем Своим под 15. т: м: Но 2353. решити, да касарин овдашњи Јован Николић, говеђе месо по 28 пара а овче и јагњеће по 30 пара продаје, кое решение Високославног Књажеско-Србског Совјета Магистрат је оваи предпоменутом Касарину саобшчио, заказавши му да по преднаведеној цени месо продаје. На данас предало је Магистрату Обшчество Ваљевско тужбу противу истог касарина, да он и сад, несматрајући на решеније Високославног Књажеско-Србског Совјета, по један грош, како овче тако и говеђе месо продае.

По тужби Обшчества Ваљевског, призвао је Магистрат честопоменутог Касарина Јована Николића, и питао га како је се он смео усудити да преко издате му таксе, месо по 1 грош продаје, на кое се он у Магистрату изјаснио, да он по преднаведеној такси, коју је Совјет одобрио, продавати месо не може, из узрока што ће штетовати, да је он сада продавао по 1 грош месо онима, кои су му драговољно плаћали, а кои су се противили платити, онима је на вересију давао, мислећи да ће му Високославни Књажеско-Србски Совјет, по прозби његовој, одобрити, да по 1 грош месо продае.

Но будући да је Магистрат овом Обшчество Ваљевско и рачуне од прве учињене пробе у месу, предало, по ком Касарин, на свакој оки меса по 17 пара фаиде има, а по садашњој цени стоке, као што Обшчество Ваљевско у тужби својој наводи, кое је и Магистрату познато, да се проба учини, много би више од 17 пара фаиде имао; и да од сами Меанђија за клање јагањаца, пола и више годишње Аренде добије; те се како Касарин, кои од своје цене неуступа, тако и овде приложена у оригиналу тужба Обшчества ваљевског, с рачуном од прве учињене пробе у Месу, В. К. С. Совјету на благорасмотрение свое рапортом овим представља.

Но 1083
26 јулија 838 года
у Ваљеву

Член Магистрата
Маиор
Гаја Дабић
Писар
Атанасије Ј. Ненадовић

Интересантно би било знати како се завршио овај спор, али нам то није било могуће докучити јер недостају даља документа о судбини овога спора.

ЛИТЕРАТУРА

1. Историјски архив Ваљево, арх. број 2932, 15. VII 1838.
2. Ибидем, арх. број 284, 12. VII 1838.
3. Ибидем, арх. број 2932, 15. VII 1838.
4. Ибидем, арх. број 2932, 26. VII 1838.